

MUNI
ARTS

Evropa a filmový průmysl

Mgr. Michal Večeřa, Ph.D.

Evropa a filmový průmysl

– 30. léta

- Národní kinematografie a jejich specifika
- Francie, Skandinávie

– 2. světová válka

– Poválečné období

- Bipolární rozdělení světa
- Východ vs. Západ
- Generační obměna
- Proměny v čase a období tání

– Hollywood vs. Evropa

Modus produkce

Jaké jsou u evropských
kinematografií rozdíly oproti
hollywoodskému studiovému
systému?

Rozdíly evropských kinematografií proti hollywoodské

- Slabší ekonomická základna
- Jazyk
- Publikum
 - Jak se to projevilo na zázemí filmové tvorby?
 - Jak se to projevilo na samotném natáčení?
 - Jaké volili filmaři alternativní cesty?

Modus produkce

- Příklad evropských avantgard a specifických systémů produkce
 - Francie
 - Malé společnosti – autorské filmy
 - Německo
 - Studiový systém a organizace práce
 - SSSR
 - Scénář a jeho rozdílná role ve 20. a 30. letech

Mezinárodní filmový styl němé éry

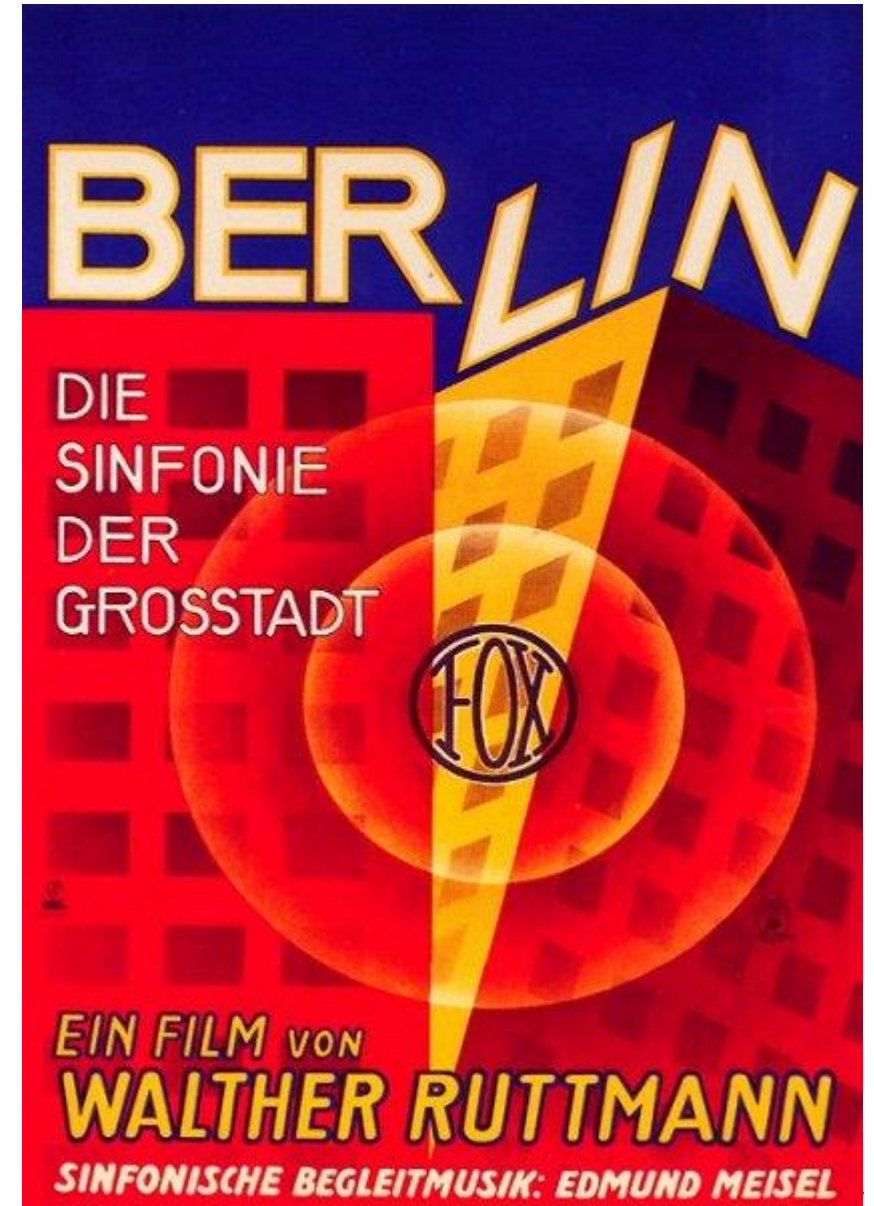
- Hnutí Film Europe
 - Erich Pommer
- Propojení evropských trhů a tvůrčích sil
 - ⇒ Propojování filmových stylů
- Sovětská montáž
- Francouzský impresionismus
- Německý expresionismus
- Alfred Hitchcock
- Grigorij Kozincev & Leonid Trauberg
- Levicové filmy v Německu

- Zlom – nástup zvuku, politické proměny 30. let

Podpory lokálních kinematografií

- Cinematograph Films Act of 1927
 - Úmysl podpořit vertikální integraci v Británii
Inspirace Hollywoodem
 - Vytvoření umělého trhu pro britské filmy
 - Kvóta povinného objemu promítání britských filmů
7,5% -> 1935 – 20% -> 1937 – 25%
 - Britský producent; Natočeno v Británii; Britské téma; 75% platů Britům
 - Rozporuplné vnímání
 - Drahé produkce
 - quota quickies – co je quota quickie?
Britské produkce amerických
Alexandr Korda x Mancunian films
 - Umožnila nástup zvuku a nákladné zvukové technologie
 - Cinematograph Act of 1938 – vyšší náklady -> dvoj-trojnásobně započítáno do kvóty
Soupeření s USA – Goodbye Mr. Chips (1939)
- Podobný systém v Německu, Rakousku...
 - Prostor pro umělecké experimenty – Walter Ruttmann – *Berlin: Die Sinfonie der Großstadt* (1927)

Velká Británie – Anglie

- Alexandr Korda – úspěšný exportér
 - Emigrant z Maďarska
 - 1. pol. 20. let Rakousko
 - 2. pol. 20. let Hollywood
 - 1932 – London Films
 - [*Private Life of Henry VIII*](#) (1933)
 - Rembrandt* (1936)
 - 1936 – Denham film studio
 - 1939/1940 – Powell & Pressburger
 - 1941 – *Lady Hamilton*

Francie 30. léta

- Změny na konci 20. let
- Poptávka po domácím zvukovém filmu vs. Hospodářská krize
- Výrazně nižší objem produkce než jiné kinematografie
- Podnikatelské problémy
- Relativní umělecká svoboda
 - Decentralizace trhu
- 1935 – polovina trhu

Francie 30. léta

- Populární hvězdy; Nákladné produkce; Literární adaptace
 - [Bídníci](#) (1934) , *Zločin a trest* (1935)
- Sascha Guitry
- Emigranti
 - Trasa Berlín-Paříž
- Realismus
 - Každodenní realita
 - Jean Benoit-Lévy a Marie Epsteinová
 - Mateřská škola* (1933) Marcel Pagnol
 - Marcel Pagnol
 - Marius* (1931); [Fanny](#) (1932); *Caesar* (1936)
- Levicová filmy – Lidová fronta

2. Světová válka v Evropě

- Zásah většiny evropských kinematografií
- Dominance Německa a spřátelených zemí
- SSSR
- Velká Británie

2. sv. válka a okupace

1. 9. 1939 – vyhlášení války

Krátké zastavení výroby

5. 6. 1940 – napadnutí Francie

Hromadná emigrace filmařů

Koncem 1940 ve Vichy Organizační komise filmového průmyslu – COIC

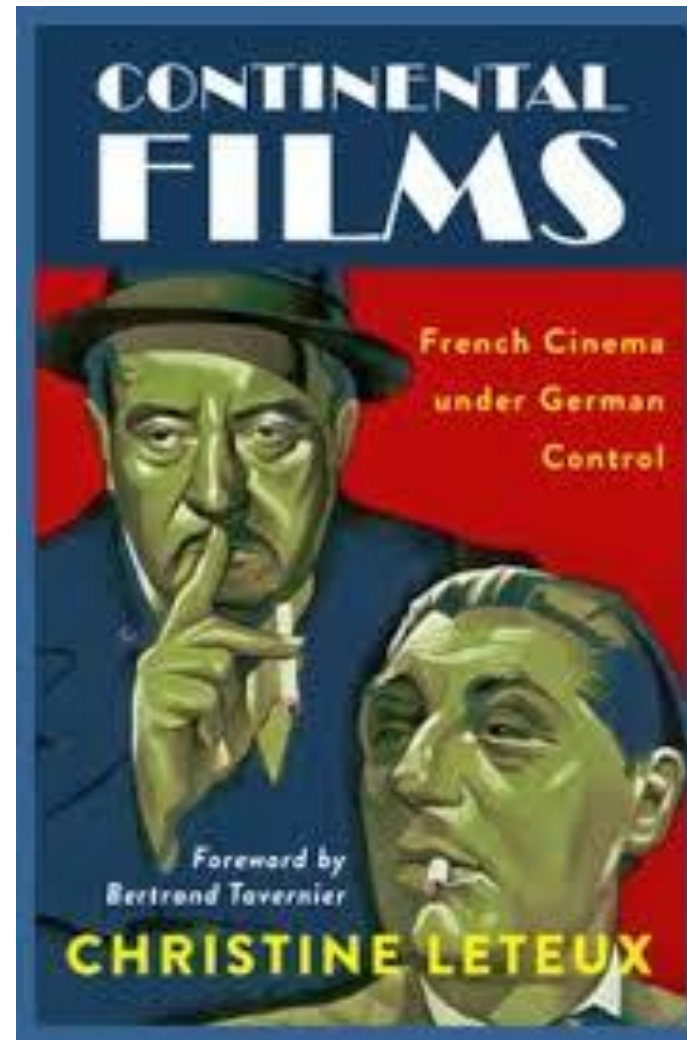
Do května 1942 – zákaz filmů z neokupované Francie

Investice ze zahraničí – zahraničí koprodukce

COIC nízkouročené půjčky

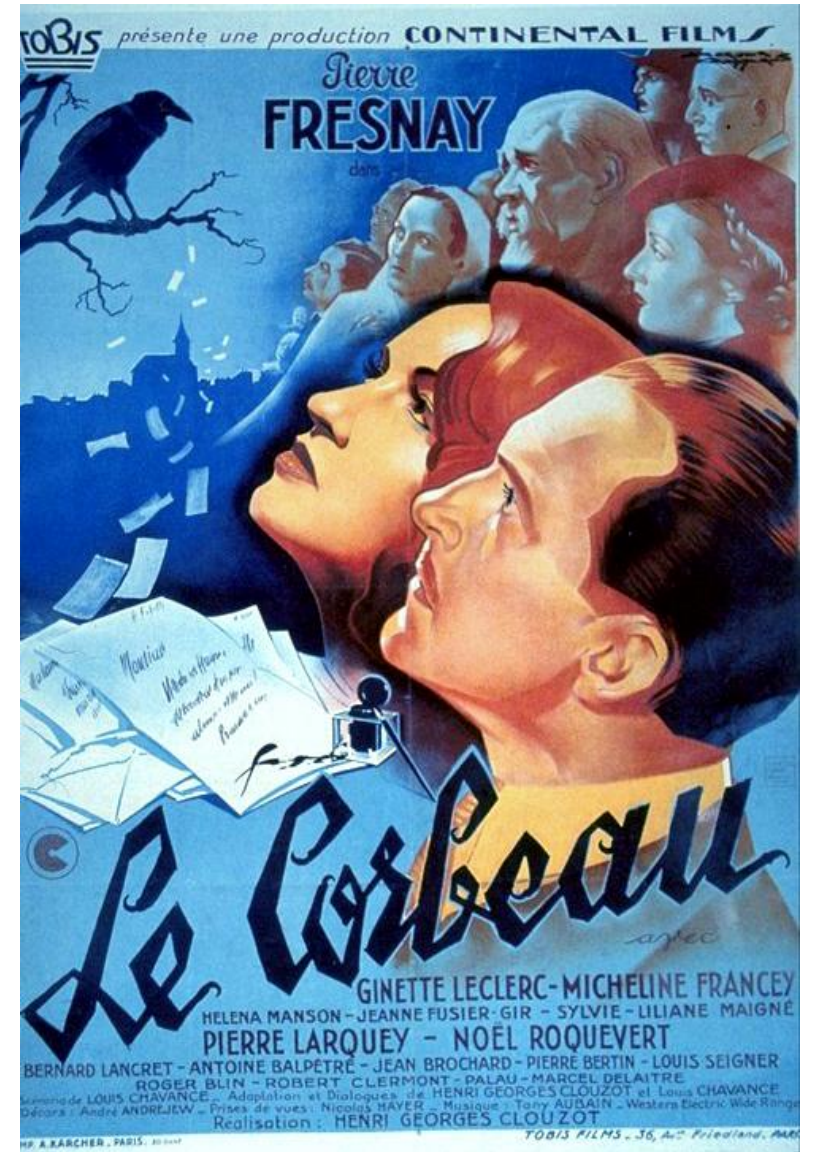
Okupovaná Francie – sever

- Zpočátku zákaz produkce
- Distribuce německých filmů
- Uvolnění?
 - Podíl na nové Evropě
 - Německé investice ve Fr. Průmyslu
- Většinou stále malé společnosti
- Continental – pod koncernem UFI
- Mírná cenzura – odkazy na USA a VB
- 1942 – obsazení jižní části Francie
- 1942 – bombardování
- 1944 – konec veškeré produkce

Filmy z doby okupace

- „kinematografie kvality“
 - [Zavraždění Mikuláše](#) (1941)
 - *Fantastická noc* (1942)
 - *Návštěvníci z temnot* (1942)
 - *Věčný návrat* (1943)
- Robert Bresson
 - *Andělé hříchu* (1943); *Dámy z Bouloňského lesíka* (1945)
- [Děti ráje](#) (1944)
- [Havran](#) (1943)

Skandinávie a 2. světová válka

- Válčící strany?
- Obsazení? Spolupráce s Německem?
 - Internationale Filmkammer?
- Import?
- Žánrová tvorba
 - „Eskapistická zábava“

Dánsko za 2. světové války

- Okupace
- Dovož
 - Německé filmy
 - Švédské filmy
- Napodobování zahraničních filmů
- Noir – Afsporet (1942)
- C. T. Dreyer
 - [Vredens dag](#) (1943)

Norsko

Norsko

- 1940 – Invaze
- „Deutsche Wochenschau“
- Kontrola nad kinematografií
 - Unge Viljer (1943)
- Komédie
 - Vigdis (1943)

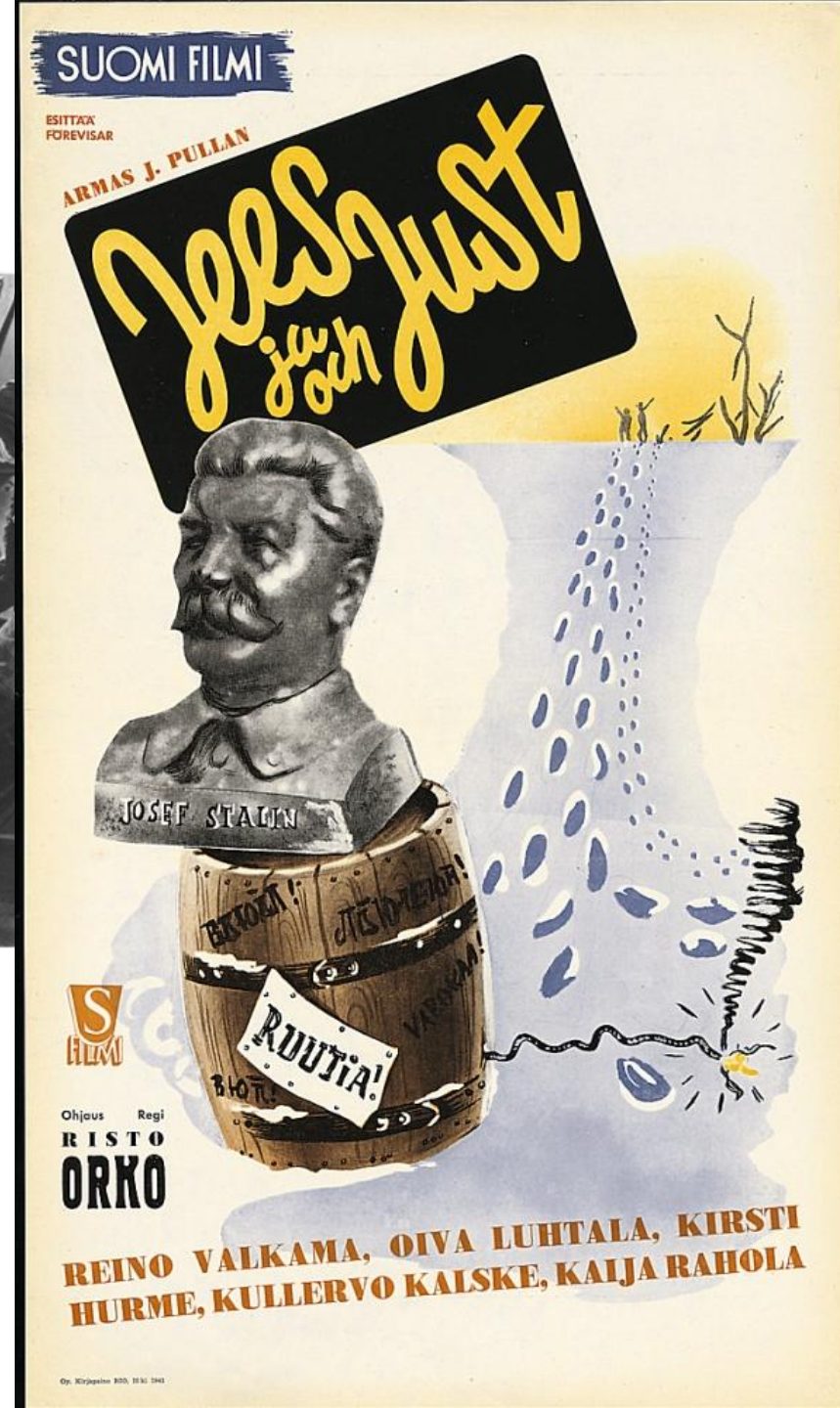
Švédsko

- Neutralita za války
 - Přesuny německých vojsk po švédském území
 - Odrazy situace ve filmech?
- „Informationsstyrelsen“
 - Nevyrovaný počet zakázaných filmů
- Distribuce německých i spojeneckých filmů
- Spory o filmovou surovinu

Finsko

- Vztah se SSSR?
- Kyökin puolella (1940)
- Komédie
 - [Jees ja Just](#) (1943)
- International Film Chambers
 - Filmová surovina
 - Problematizace dovozu z USA

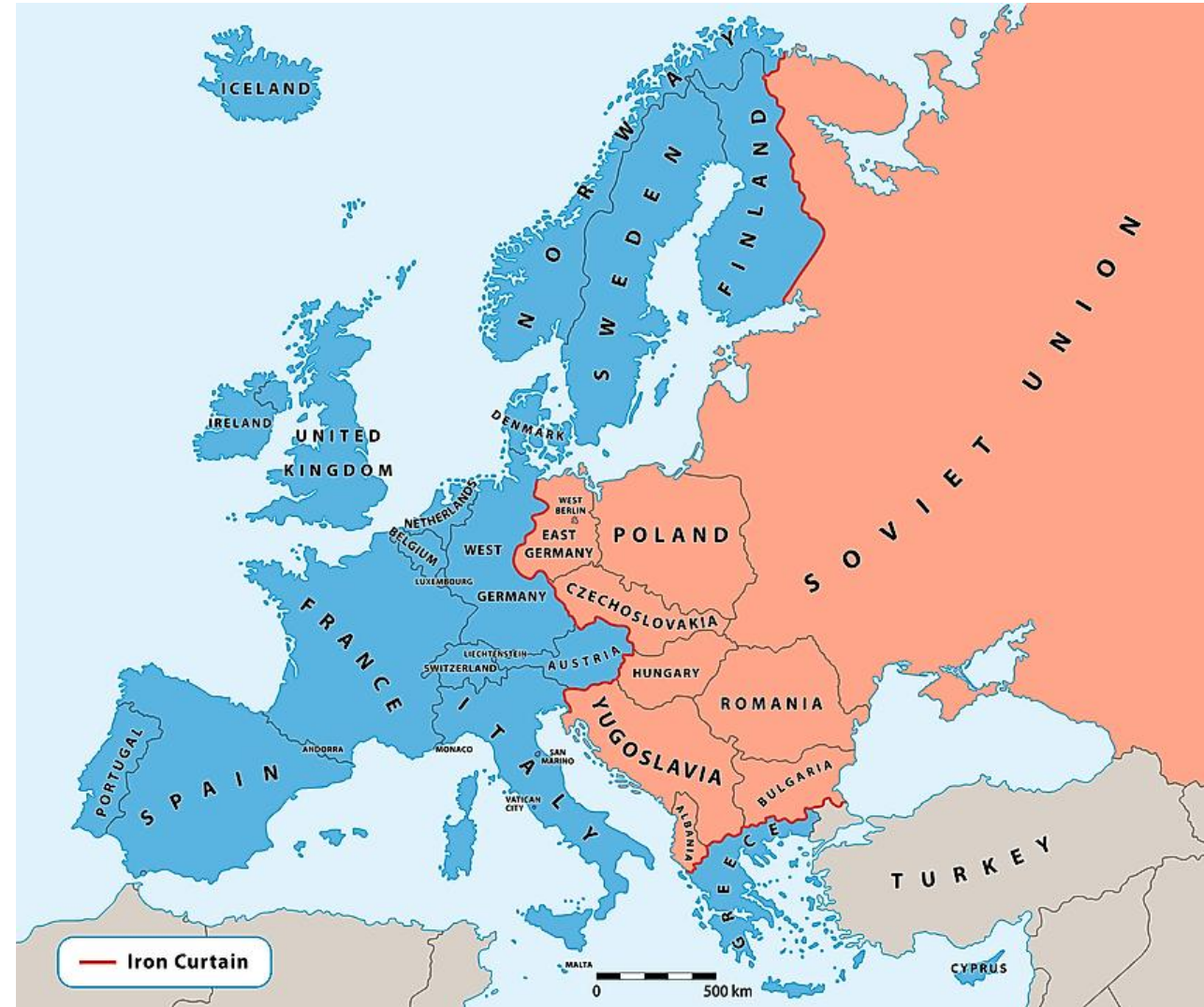

Poválečná kinematografie

Jak se proměnila kinematografie po 2.
světové válce?

Poválečná kinematografie

- Bipolární rozdělení světa
 - Východ vs. Západ
- Postupný rozpad koloniálních mocností
- Obnova po válce
- Národní kinematografie
 - Francie, Itálie, Německo, SSSR, Polsko
 - Malé státy a systémy podpory
- Modernistické vlivy ve světové kinematografii a jejich šíření
- Krize studiových systémů?
- Střídání generací?
 - 50. léta

Poválečná situace

– Odlišnosti v jednotlivých zemích –

⇒ různá dynamika vývoje

Konec války

Návrat starších režisérů vs. Nástup nových

- Itálie – 1943/1944
- Francie – 1944
- Německo – Východní vs. Západní
- SSSR – 1945-1953

– Podobnosti jednotlivých kinematografií

- Trümmerfilm
- Neorealistické tendence
- Film-noir
- Koprodukční filmy
- Vyrovnavání se s traumatem z 2. sv. války

- Die Mörder sind unter uns (1946); Irgendwo in Berlin (1946); Ehe im Schatten (1947); ... Und über uns der Himmel (1947); Razzia (1947); Zwischen gestern und morgen (1947); Film ohne Titel (1947); Und finden dereinst wir uns wieder (1947); In jenen Tagen (1947); Straßenbekanntschaft (1948); Lang ist der Weg (1948); Germania anno zero (1948); Morituri (1948); Film ohne Titel [de] (1948); Und wieder 48 (1948); Die Affaire Blum (1948); Der Apfel ist ab (1948); Berliner Ballade (1948); Liebe '47 (1949); Der Ruf (1949); Der Verlorene (1951)
- Americké a britské filmy
 - The Search (1948); Third man (1949)

Denacifikace

Poválečná situace

- Západ dominance USA
 - Protekcionistická opatření
 - Mezinárodní spolupráce
 - Filmové archivy a festivaly
FIAF
 - Modernismus
Dvojznačnost
 - Pronikání vlivů do více zemí současně
- Co bylo důsledkem protekcionistických opatření?
- Jak byste popsali existující formy mezinárodních spoluprací?

Západní Německo

- Do roku 1949 obsazeno spojenci
- Denacifikace
- 50. léta – německý hospodářský zázrak
- Heimatfilm
- Trümmerfilm – „troskový film“
- Žánrové filmy
- Hvězdy
 - Hildegard Knef

Trümmerfilm byl označením pro filmy natočené bezprostředně po druhé světové válce, které se zabývaly dopady bojů v zemích, v nichž se nedávno ještě válčilo. Tento styl používali především filmaři obnovujícího se filmového průmyslu ve východní Evropě, Itálii a bývalém nacistickém Německu. Pro tento styl je charakteristické využívání exteriérů natáčených mezi "troskami" rozbombardovaných měst, které přibližují drsnou a depresivní realitu života přeživších civilistů v těchto prvních letech.

Itálie

- 1945 – Pád Mussoliniho
 - Řím, otevřené město
 - Neorealismus
 - Zloději kol (1948)
- 1949 – Andreottiho zákon
- Herecké hvězdy
 - Sophia Loren
 - Marcello Mastroianni
- Žánrové filmy
- Mezinárodní koprodukce

Francie

- Centralizace za války – reorganizace po jejím konci
- Vládní podpora domácího průmyslu
- Domácí herecké hvězdy
- Tradice „kvality“

MUNI
ARTS

MUNI
ARTS

Itálie

- Pád Mussoliniho
- 1949 – Andreottiho zákon
- Neorealismus
 - Luchino Visconti
Posedlost
 - Roberto Rossellini
Řím, otevřené město
Paisá
Německo v roce nula
 - Vittorio de Sica
Zloději kol
- Pronikání neorealismu v jiných zemích
 - Gattegutter (1949)

Skandinávské kinematografie?

- Problémy stávajících studiových systémů
- Systémy státní podpory
 - Důsledky státní podpory v praxi
- Příchod televize – ztráta diváků
- Změny složení filmového publika

Poválečná situace - Dánsko

- Státní regulační politika
- 1947 – bojkot ze strany Hollywoodu
 - 1948 dohoda
- 1945-1949
 - Cca 10 filmů ročně
 - ASA, Nordisk, Palladium, Saga

Poválečné Švédsko

- Neutrální politika Švédska
 - Není součástí poválečných mocenských struktur
- Součástí OSN
- Sociální reformy
- Vylidňování venkova

NORSK BYGDEKINO Norwegian Cinema Van
54

Poválečné Norsko

- Společnosti s krátkou existencí
- Norsk film A/S
 - slabá pozice
- Kristoffer Aamot
- Stará generace
 - Tancred Ibsen

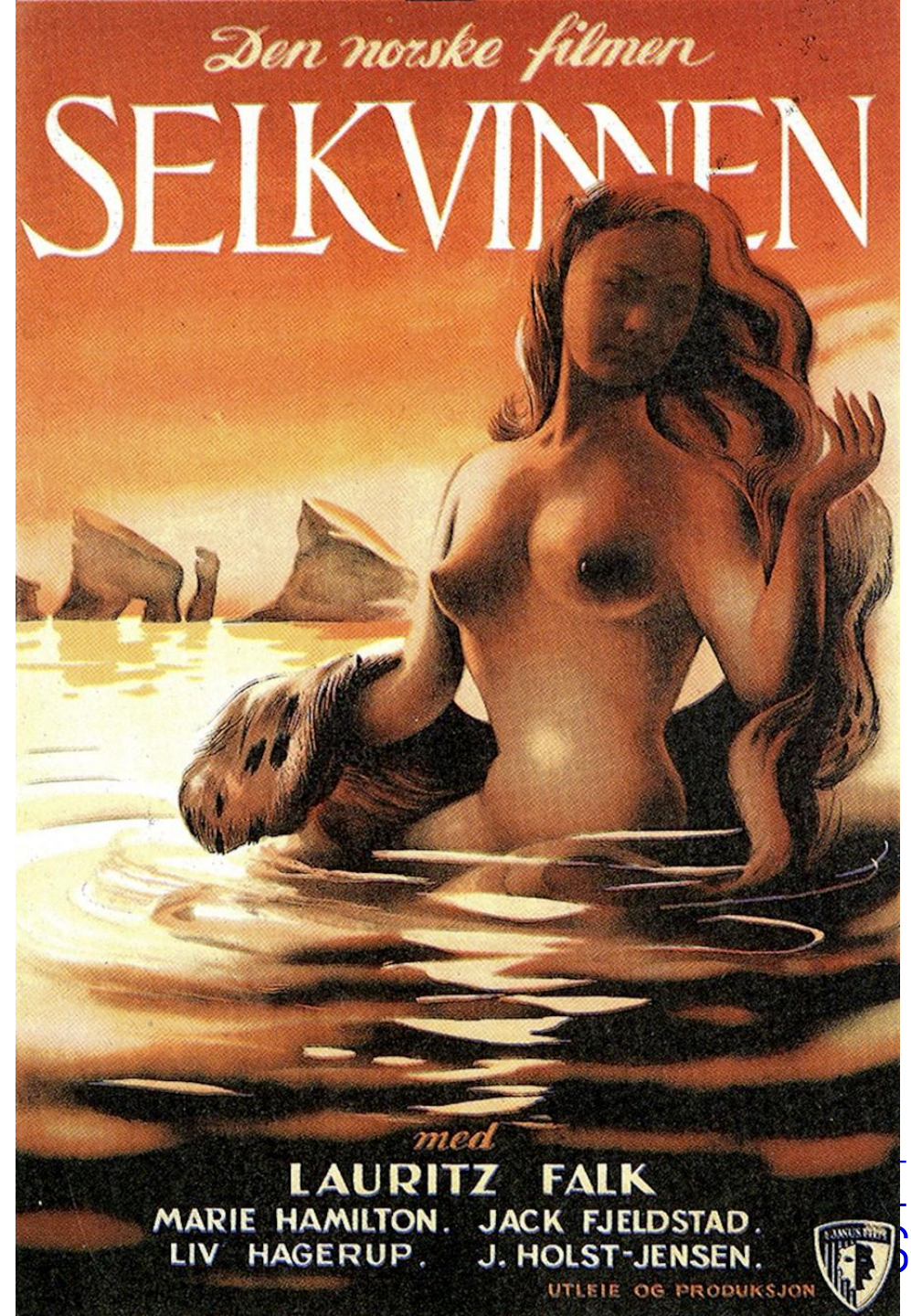

NORSK BYGDEKINO Norwegian Cinema Van
54

Poválečné Norsko

- Vztah státu k filmové produkci
- 1948 – Reorganizace Norsk Film A/S
- 1950 – přímá státní podpora kinematografie
 - Nárůst produkce x nárůst nekvalitní produkce
- 1955 – navázání podpory na box-office

"Aamot byl tak laskav, že tento film promítal v centru. Ale ani [jeho promítání v] kině Saga, ani koupání dcery zřízence ve spodním prádle ze 17. století, ani blondatá a nahá tulení žena vystupující z moře tento norský film v přístavu nezachrání. Navíc je příliš neohrabaný a nechtěně komický ve své neumětelské snaze spojit řadu dokumentárních záběrů z lovu ptáků, velryb a povětrnostních podmínek na Faerských ostrovech s historickým líčením Nólsoyara Pálla (Lauritz Falk) a několika dalších pohledných faerských rebelů proti jhu dánského obchodního monopolu. ... Pro profesního psychologa může být zajímavé, že tento film - nad nímž se vznáší duch Leifa Sindinga, ačkoli jeho jméno není uvedeno v žádném z titulků - je o boji malého národa proti cizím utlačovatelům."

Dánsko 50. léta

- 1955 – zlomový bod
 - Krize
 - Televize
- Změna složení filmového publika
- Mělo problémy jenom Dánsko?

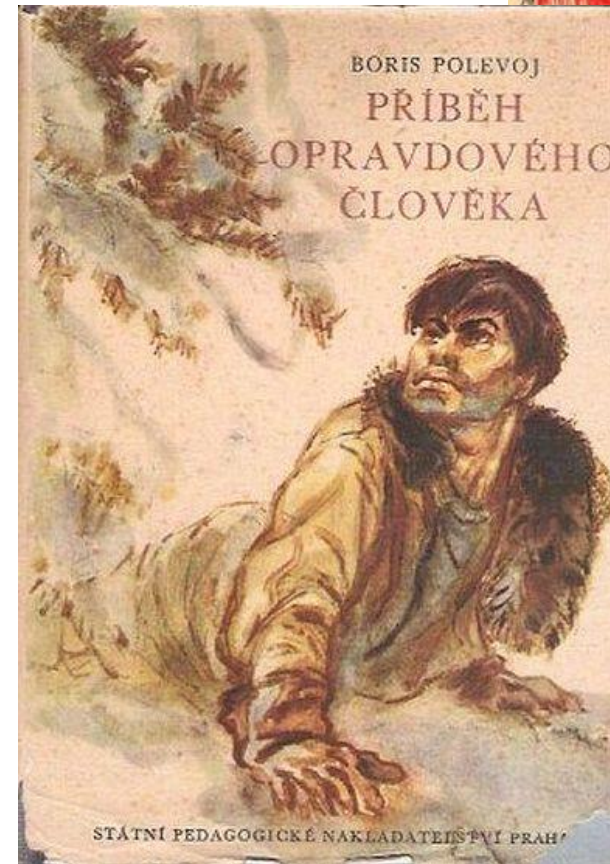
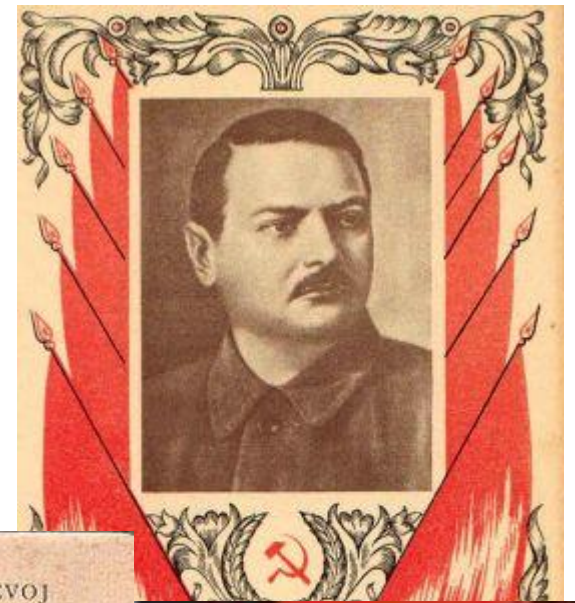
Kinematografie Východního bloku

- Sovětský svaz
 - Polsko
 - Východní Německo
 - Československo
 - Rumunsku
 -
- Státně-socialistický modus produkce
 - V čem se liší od hollywoodského modu produkce?

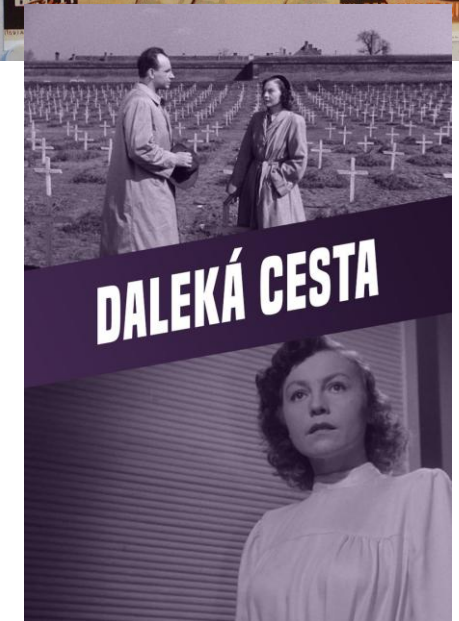
Poválečný Sovětský film?

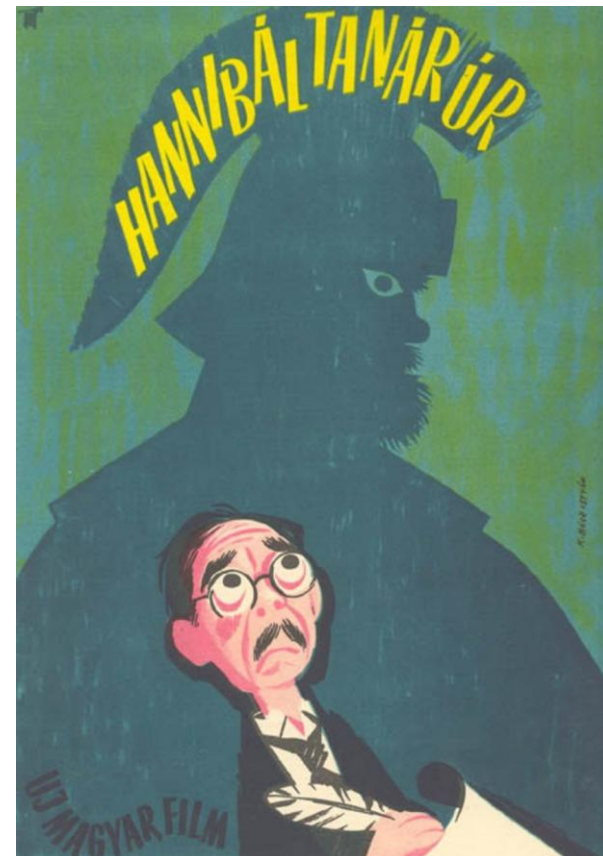
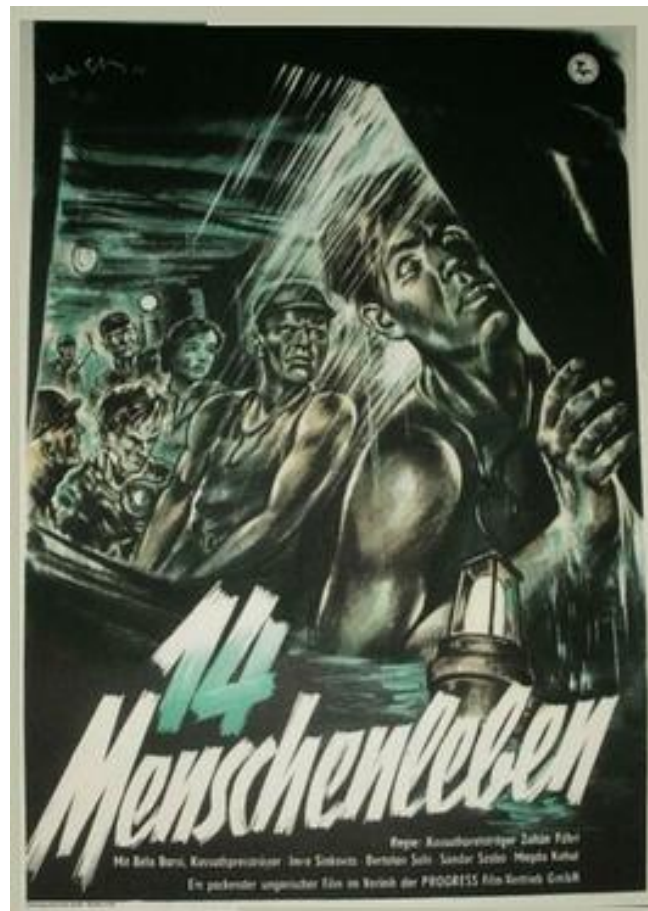
- Stagnace
- Andrej Ždanov
- Žánry
 - Kontinuita s předválečným obdobím
 - Válečné filmy
 - Mladá garda (1948)
 - [Příběh opravdového člověka](#) (1948)
 - Pohádky

Poválečný film ve Východní Evropě

- Československo; NDR; Jugoslávie; Polsko; Maďarsko
- Před a po ovládnutí místními komunistickými stranami
- Kopírování struktury sovětského průmyslu
- Přijetí Ždanovových tezí
- Sdílení rysů – válečné filmy, kolektivizace zemědělství, vlastenecké náměty

Východní Německo

- DEFA
 - Státní podnik
- Výrobní kapacity => rychlejší restart produkce
 - Babelsberg
 - AGFA vs. Orwo
 - Vliv politické situace
 - Stalinistická éra
 - Ernst Thälmann

Berlín, jaro 1945. Bývalý chirurg dr. Mertens přežil 2. světovou válku jako pomocný lékař na východní frontě. Jako stín bloudí troskami zrušovaného města, traumatizován zprvu blíže nepopsanými vzpomínkami. Pocit, že není schopen znovu praktikovat medicínu, ještě násobí alkoholem. Teprve když do jeho života vstoupí mladá Susanne, začíná se pomalu otevírat realitě. Návrat k vnitřnímu klidu zhatí náhodné setkání s někdejší velícím důstojníkem z východní fronty, Ferdinandem Brücknerem, který na Štědrý večer roku 1942 vydal rozkaz k odvetnému úderu vůči civilnímu obyvatelstvu včetně dětí. Zbaven jakýchkoliv pocitů viny vede nyní Brückner bezstarostný, pohodlný život. Mertens znechucený jeho bezcharakterností pomýšlí na pomstu a hodlá vzít spravedlnost do vlastních rukou.

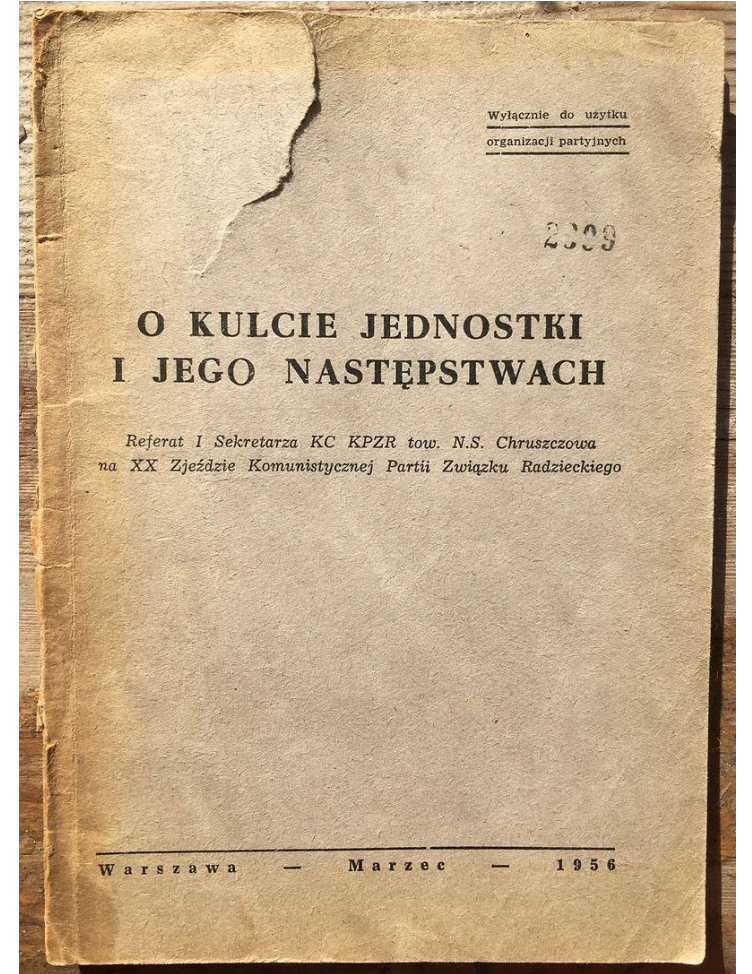
[Vrahové mezi námi](#) (1946)

MUNI
ARTS

Kdy došlo k uvolnění situace?

A proč?

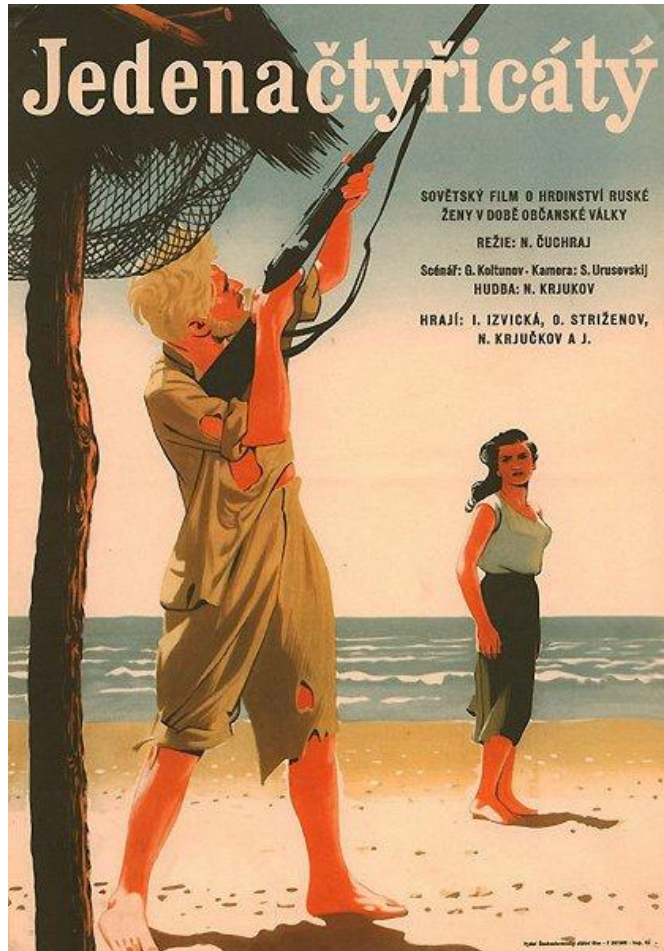

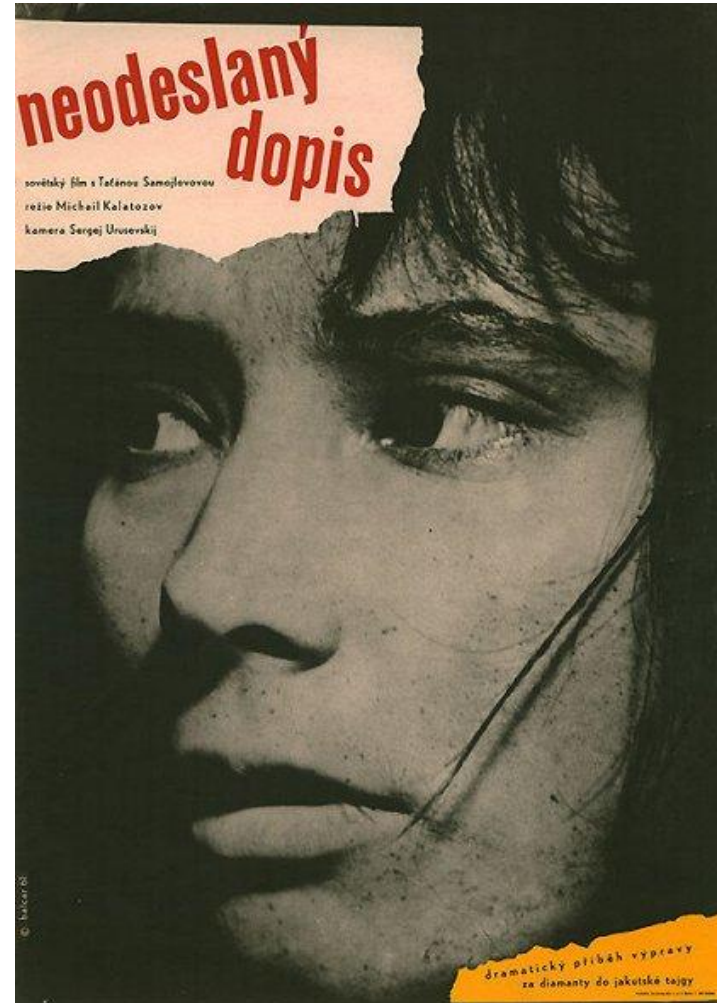
Změny

- Dopad ve východním bloku
 - Odklon od centralizovaného řízení kinematografie a vznik tvůrčích skupin
 - Efektivita tvorby
- Nové směry tvorby
- Uvolnění cenzury
- Nový „humanismus“

Grigorij Čuchraj

Michail Kalatozov

Sergej Bondarčuk

